

BOSCERTIFICERING IN EUROPA ZET NU ECHT DOOR

Certificering is een belangrijk issue in de bos- en houtsector. De discussie is niet meer óf het bos gecertificeerd moet worden, maar hoe snel certificering is te organiseren. De Stichting Bos en Hout bezocht onlangs Finland om het Finse Certificeringssysteem onder de loep te nemen. De Finnen hebben inmiddels 13,5 miljoen hectare bos gecertificeerd en ook in Noorwegen en Zweden gaat het snel. Dit Bos en Hout Bericht zet de belangrijkste feiten voor u op een rij en schetst de verdere ontwikkelingen.

2000 nr. 3

S
B
H

STICHTING BOS EN HOUT

CERTIFICERING NEEMT GROTE VLUCHT

Op dit moment schrijven de vakbladen niet alleen veel over boscertificering, maar ook neemt het certificeren in de praktijk een grote vlucht. Vooral de Scandinavische landen lopen in hoog tempo voorop. In Zweden hebben de grote bosbouwondernemingen gekozen voor FSC. Zij hebben 9 miljoen ha gecertificeerd. Eind vorig jaar is bekend gemaakt dat het Finse Forest Certification System (FFCS) het Pan European Forest Certification scheme (PEFC) heeft aangevraagd. Finland is daarmee één van de eerste landen, die valt onder de richtlijnen van PEFC. Inmiddels is ruim 13 miljoen hectare in Centraal Finland en in Lapland gecertificeerd door o.a. SFS Certification volgens het Finse regionale groeps-certificeringssysteem. Finse producten die het chain of custody certificaat hebben, kunnen dan onder het PEFC logo op de markt worden gebracht. Ook de Zweedse particuliere boseigenaren en zagerijen hebben een aanvraag lopen voor PEFC. De beslissing hierover wordt in 2000 verwacht.

STREVEN NAAR WEDERZIJDSE ERKENNING (MUTUAL RECOGNITION)

De Economic Commission for Europe (ECE) verwacht de komende jaren een competitie tussen het door de internationale milieubeweging geïntroduceerde Forest Stewardship Council (FSC) en het PEFC.

Op dit moment wordt steeds meer gesproken over de noodzaak van wederzijdse erkenning van certificeringssystemen, zoals nu is gebeurd tussen FFCS en PEFC. In Engeland zijn nu definitieve afspraken gemaakt tussen het United Kingdom Woodland Assurance Scheme (UKWAS; een vrijwillig certificeringsinitiatief gebaseerd op het Engelse regeringsstandpunt) en het Britse FSC. Engelse boseigenaren, die hun bossen certificeren volgens de UKWAS standaard, kunnen hun

Ook Finland heeft al vele miljoenen hectaren gecertificeerd

houtafnemers het FSC-logo aanbieden. De Forestry Commission in Engeland gaat zijn 834.000 ha bos (1/3 van het Britse bosareaal) volgens de UKWAS laten certificeren en het uit deze bossen afkomstige hout met FSC logo afzetten. De houtproductie in de UK in 2000 zal voor 75% komen uit UKWAS gecertificeerde bossen, zowel van de particuliere als de publieke sector. De Engelse particuliere eigenaren zijn overigens nog steeds bezorgd over de toenemende kosten en bureaucratie, die certificering met zich mee brengt.

VRAAG VOORAL IN EUROPA

Europa is nog steeds het epicentrum voor de vraag naar gecertificeerde houtproducten. Deze vraag komt voornamelijk van bedrijven, meer dan van de consument. Deze bedrijven maken veelal deel uit van zogenaamde kopersgroepen. Zo bestaat in de UK de 1995+ Groep, gepromoot door het WNF. De leden van deze groep verkopen voor 6,4 miljard dollar aan houtproducten per jaar. Het commitment van een aantal belangrijke bedrijven, zoals B&Q en Meyer International, maakt de 1995+Groep de belangrijkste vrager naar gecertificeerd hout. Deze grote bedrijven zetten hun eigen doelstellingen neer: Meyer wil in 2003 dat 80 % van zijn verhandeld hout is gecertificeerd en B&Q (bouwmarkt) wil vanaf het jaar 2000 alleen nog maar gecertificeerd hout verkopen. In Nederland is sinds kort met de oprichting van de stichting "Goed Hout!" een soortgelijke kopersgroep ontstaan. De aangesloten bedrijven zetten zich, in nauwe alliantie met milieuorganisaties, in om het gebruik en de verkoop van houtproducten uit FSC gecertificeerde bossen te bevorderen. Goed Hout! streeft ernaar het marktaandeel van FSC-hout en houtproducten in Nederland te vergroten tot 25 % in 2003. De ontwikkeling naar kopersgroepen vindt voornamelijk plaats in de tien belangrijkste importerende landen. Deze landen nemen meer dan tweederde van de wereldimport van houtproducten voor hun rekening. De

FOREST STEWARDSHIP COUNCIL (FSC)

Op dit moment heeft FSC 16,9 miljoen hectare gecertificeerd, een toename van 6 miljoen ten opzichte van het jaar daarvoor. Een groot deel van dit areaal ligt in Zweden

waar de grote bosbouwbedrijven voor FSC hebben gekozen. In 1999 is op de algemene FSC-vergadering in Mexico besloten een technisch comité op te richten die moet aangeven op welke wijze de toegang van de echt kleine boseigenaren (< 5 hectare) tot FSC vereenvoudigd kan worden.

Een efficiënte opzet van de groepscertificering bij FSC is ook voor de Nederlandse particuliere boseigenaren een belangrijk issue en bepalend voor deelname aan FSC. Er loopt op dit moment een studie bij het Wageningse onderzoeksinstituut Alterra naar de kosten van deelname aan FSC en naar de daar aan verbonden administratieve handelingen. In ons land is de FSC-standaard gereed en ter goedkeuring aan het comité in Mexico voorgelegd. Verwacht wordt dat deze goedkeuring eind mei/ begin juni rond is. Het certificeren van Nederlandse bossen gaat overigens gewoon verder. België en Duitsland hebben concept-standaarden ontwikkeld, Ierland start een werkgroep en

steun aan FFCS stopgezet. FFCS is opgezet voor de Finse bossituatie om zowel het bosbeheer als de 'chain-of-custody' te certificeren. Beide worden uitgevoerd door onafhankelijke certificeringsinstellingen. FFCS heeft geen label voor producten. Het systeem is in 1999 operationeel geworden. Inmiddels zijn 7 van de 13 bosgebieden in Finland gecertificeerd: Lapland (6 miljoen ha), regio Centraal (1,4 miljoen ha) en regio West (2,5 miljoen ha). In 4 andere regio's met in totaal 3,6 miljoen ha zijn recent de externe audits afgesloten. Belangrijk voor Finland is de groepscertificering per gebied. Het Finse bos is voor ruim 60 % in handen van kleine particuliere eigenaren met een gemiddeld bosbezit van 35 ha. Dit in tegenstelling tot Zweden waar 50 % van het bos in handen is van grote industriële bedrijven. In Finland zijn de particuliere eigenaren georganiseerd in lokale Forest Management Associations, die per regio in een unie samenwerken. Zo heeft regio West 70 lokale associaties met in totaal 70.000 boseigenaren. Gebaseerd op besluitvorming in de lokale associaties vraagt de regionale unie certificering aan. Om de invoering van groepscertificering te ondersteunen wordt een Regionaal Certificerings Comité opgezet, waarin naast boseigenaren en verwerkende industrie o.a. onderwijs- en onderzoekinstellingen en milieuorganisaties zitting hebben. Dit comité organiseert de certificering, verzorgt interne trainingen en het bijeenbrengen

In Nederland groeit het bewustzijn over het belang van duurzaam beheerd bos

meeste overheden in deze landen zien het belang van certificering in waardoor er wereldwijd een druk ontstaat om certificering in te voeren.

Op dit moment zijn de verkopen van gecertificeerde houtproducten in genoemde landen nog erg laag, gedacht wordt aan minder dan 1 % van de markt. Maar gezien de belangstelling voor gecertificeerd hout, de stimuleringsmaatregelen van overheden hiervoor en de sterke groei van het gecertificeerde bosareaal in Europa, zal de afzet hiervan ook snel toenemen.

in Canada en de Verenigde Staten zijn voor verschillende regio's FSC standaards ontwikkeld.

FINNISH FOREST CERTIFICATION SCHEME (FFCS)

Het Finse certificeringssysteem is een voorbeeld van een nationaal systeem, dat is opgezet om onderdeel uit te maken van een internationaal systeem. In het begin waren ook Finse milieugroepen bij de opzet betrokken, later hebben zij hun

van de benodigde data, toetst vooraf de praktijk aan de criteria en regelt de externe audit door onafhankelijke bureaus. In de huidige praktijk blijkt dat 2-5 % van de boseigenaren niet meedoen aan de certificering. In dit systeem blijken de kosten voor de externe audit bijzonder laag: FIM 0,30 per hectare per jaar. Deze kosten worden door de overheid en de industrie betaald. De kosten gaan vooral zitten in het voorbereiden en verzamelen van data, maar deze worden door de Associaties gedragen.

IS HET FINSE BOSBEHEER DOOR DE CERTIFICERING VERANDERD?

Het certificeren van regio West heeft één jaar in beslag genomen. Uit de certificering is naar voren gekomen dat het beheer op een aantal punten moet verbeteren: o.a. het beter monitoren van de ecologische waarden, het beschermen van belangrijke habitats en het verminderen van de ecologische impact van boswegen. Plannen met verbeteringen zijn aan de externe certificeerders voorgelegd, die hier mee in hebben gestemd. Maar binnen één jaar kan natuurlijk niet alles in eens veranderen. Duurzaam beheer van de Finse bossen is al vanaf 1990 in discussie. Er is inmiddels nieuwe wetgeving ontstaan, die onder meer aangeeft dat langs kreek met bufferzones gewerkt moet worden, dat er overstaanders op kapvlakten moeten blijven staan en dat belangrijke biotopen in bescherming moeten worden genomen. Er waren dus al veranderingen in het beheer gaande die nu door de certificering met meer nadruk worden uitgevoerd.

CERTIFICERING HEFT GELEID TOT PRINCIPIËLE DISCUSSIE OVER ECOLOGISCHE PRINCIPES

Door de stevige confrontaties met de ENGO's is in de Finse bosbouw fundamenteel nagedacht over de ecologische principes van het bosbeheer. Belangrijk in de discussie is de eis van het

beschermde bosgebieden en deze verschilt bovendien sterk van Canada, USA, Rusland en sommige tropische landen. In Europa is de invloed van de mens op het bos al eeuwenlang groter geweest. In Centraal Europa zijn de bossen voor het grootste deel door de mens omgevormd en in cultuur gebracht, terwijl in de Noordelijke landen sprake is van semi-natuurlijke bossen. Als gevolg daarvan verschilt ook het concept van natuurlijk bosbeheer: in de boreale gebieden ligt de nadruk op het in stand houden van de biodiversiteit, terwijl in Centraal Europa de bosontwikkeling is gericht op de oorspronkelijke bossamenstelling. Deze verschillen in achtergrond moeten volgens de Finse wetenschappers bij de beoordeling van duurzaam bosbeheer in het certificeringsproces worden meegenomen.

HET PAN EUROPEAN FOREST CERTIFICATION SCHEME (PEFC)

van FSC en zien PEFC als een krachtig alternatief. De bezwaren tegen FSC zijn terug te voeren tot de grote invloed van de natuur- en milieuorganisaties in FSC,

De lancering van PEFC is van heel recente datum. PEFC wordt vooral gesteund door de organisaties van Europese bouseigenaren. De bouseigenaren hebben moeite met het accepteren

een gemeenschappelijk houtlabel. Afgelopen juni ondertekenden 11 landen de PEFC statuten. De verwachting is, dat de in Finland gecertificeerde bosgebieden begin 2000 de PEFC erkenning krijgen, terwijl ook de Zweedse particuliere bouseigenaren zich bij PEFC hebben aangemeld. Nederlandse particuliere bouseigenaren volgen de ontwikkelingen van PEFC op de voet, mede omdat zij vinden dat de groeps-certificering bij FSC nog niet afdoende is geregeld.

STICHTING KEURHOUT IN NEDERLAND

In ons land is naast FSC ook de Stichting Keurhout actief op het gebied van certificering. Keurhout beheert

een keurmerksysteem voor hout dat afkomstig is uit duurzaam beheerde bossen en beoordeelt of hout dat ons land binnenkomt over een certificaat beschikt dat voldoet aan de Keurhout-criteria. Deze laatste zijn gebaseerd op de eisen die de Nederlandse overheid heeft gesteld aan duurzaam bosbeheer. Het hout krijgt dan het Keurhout-label. De aanvraag voor beoordeling is vrijwillig. Bovendien stelt Keurhout vast waar het geïmporteerde hout naar toe gaat (chain of custody). Dezelfde aanpak wordt gevolgd voor inlands hout. Momenteel verricht de organisatie keuringswerkzaamheden voor

In Nederland streeft de stichting "Goed Hout!" naar vergroting van het marktaandeel van hout uit FSC-gecertificeerde bossen

De Nederlandse vraag naar gecertificeerd hout overtreft het aanbod

WNF om te komen tot 10% beschermd bos. Echte oerbossen ("natural forests") zijn verspreid in Europa te vinden op ca 3 miljoen hectare (1,7 % van totale bosoppervlak). Bijna al deze bossen worden wettelijk beschermd. De meest uitgestrekte natuurbossen zijn te vinden in de Noordelijke landen en in berggebieden van Centraal en Oost-Europa. In Finland is 6,6 % van de bosoppervlakte niet door de mens beïnvloed. Volgens de Finnen is de drempel van 10% beschermd bos in Europa niet realistisch. Er bestaan grote verschillen tussen de Europese landen als het gaat om

verschillen van inzicht in ecologische principes, moeilijke toegang tot FSC voor kleine bouseigenaren (inclusief hoge kosten) en bezwaren tegen de wijze van uitvoering van de FSC-certificering (alles in één hand). De milieuorganisaties wilden niet bij de opzet van PEFC betrokken zijn en zien dit certificaat als een verlengstuk van de bosbouwindustrie. PEFC werkt als een paraplu-systeem, waarbij gestreefd wordt naar wederzijdse erkenning van nationale certificeringssystemen in Europa via het vaststellen van een set van minimum eisen gebaseerd op de Helsinki resoluties en met

ruim 160 deelnemende bedrijven, waaronder 120 timmerfabrikanten. Keurhout is bezig met opzetten van boscertificering in Maleisië en is in gesprek met belangrijke exporteurs uit Finland, waar de bossen van het Finse certificaat FFCS zijn voorzien. De Stichting Keurhout heeft inmiddels naast FSC een eigen plek in Nederland veroverd. De Stichting Keurhout en FSC hebben begin maart van dit jaar bekend gemaakt dat beide organisaties elkaars chain of custody certificaat erkennen, zodat slechts één controle is vereist.

ISO CERTIFICATION

Naast de eerder besproken certificeringssystemen voor duurzaam bosbeheer is door de International Organization for Standardization (ISO) met ISO 14001 een standaard ontwikkeld voor milieutechnisch verantwoorde uitvoering van bosbeheersactiviteiten. Vooral grote internationale bosbedrijven zien ISO als een vereiste voor toekomstige operaties in het bos en maken zich op om zich te laten certificeren. Verscheidene Zweedse maatschappijen hebben ISO toegevoegd aan hun FSC certificering.

VERDERE ONTWIKKELINGEN

Het certificeren van bos gericht op duurzaam beheer is een belangrijk issue voor de bosbouw. Certificering maakt het mogelijk om in gesprek te komen met de samenleving. Verantwoord beheer en multifunctioneel gebruik van bos geeft ook ruimte voor het bevorderen van het gebruik van één van haar belangrijkste grondstoffen: hout. Duurzaam geproduceerd en milieuvriendelijk in de toepassing is hout bezig met een revival. Certificering helpt hierbij. Dat is voor een belangrijk deel te danken aan de milieubeweging die zijn begonnen om duurzaam bosbeheer te stimuleren. In Nederland groeit de vraag naar gecertificeerd hout, zowel bij de consument als bij de woning- en utiliteitsbouw. Er is een

stimulansen van de overheid om meer hout in de bouw en in de grond-, weg- en waterbouw te gebruiken leiden tot knelpunten. Architecten schrijven gecertificeerd hout voor, dat vervolgens door de aannemers mondjesmaat is te verkrijgen. Voor de belangrijke Europese houtsoorten zal dit aanbod zeer snel stijgen, voor de tropische houtsoorten ligt dat moeilijker. Boscertificering, door de ENGO's opgezet via FSC voor de tropen, is na aanvankelijke aarzeling zeer snel door de Europese bosbouwlanden in uitvoering genomen. De meeste landen in de tropen zijn helaas nog nauwelijks in staat dit proces van certificering afdoende te organiseren. Het is in het belang van de houtbranche om duurzaam bosbeheer in deze landen te ondersteunen. De Stichting Keurhout doet dit vanuit Nederland onder meer in Maleisië. Een onderwerp dat binnen de "chain of custody" lastig is te tackelen, is het gebruik van gecertificeerd hout in samengestelde producten, in plaatmaterialen en in papierproducten. De certificerende organisaties zitten nog volop in de zogenaamde "percentage discussie". FSC heeft voor papier en plaatproducten een drempel ingesteld waarbij tenminste 70 % van het hout uit gecertificeerd bos moet komen. Recent heeft FSC om praktische redenen deze drempel voor plaatmaterialen verlaagd naar 30%. In 2005 wordt dit percentage opgetrokken naar 50%. Zeker in de fase dat gecertificeerd hout nog beperkt

Certificering in Europa neemt een grote vlucht. Interessant is daarbij de vraag hoe de verschillende certificeringssystemen zich zullen ontwikkelen. Blijft het FSC-logo wereldwijd, en dus ook in Europa, hét beeldmerk voor duurzaam bosbeheer of gaan de Europese particuliere beseigenaren samen met de houtverwerkende industrie met het PEFC certificaat Europa veroveren? Bij de grote maatschappijen is een ontwikkeling te zien naar het toepassen van meerdere certificaten. In de verschillende landen waar deze bedrijven actief zijn, worden de certificaten gebruikt die in het betreffende land gangbaar zijn. Dit stimuleert de ontwikkeling naar wederzijdse erkenning. Vooral voor bedrijven die hun hout betrekken vanuit meerdere landen, is dit van groot belang. Wat doet de procesindustrie met gecertificeerd hout met verschillende logo's? Uiteindelijk zal het er om gaan of PEFC en FSC op de ecologische criteria bij elkaar kunnen komen. Lukt dat niet en vindt er geen wederzijdse erkenning plaats dan is te verwachten dat in de meeste houtproducerende landen in Europa (exclusief Zweden) PEFC dominant is en dat belangrijke houtimporterende landen als de UK en Nederland het FSC logo hanteren.

ir. Nico A. Leek

©Stichting Bos en Hout – ISSN: 1382-1113

LITERATUUR

- Hansen, E and H. Juslin. 1999. The status of forest certification in the ECE region. Geneva timber and forest discussion papers. ECE/TIM/DP/14.
- Hansen, E., K. Forsyth and H. Juslin. 1999. Forest certification update for the ECE region. Geneva timber and forest discussion papers. ECE/TIM/DP/1

In Finland worden langs krekten geen bomen meer gekapt

groeiend bewustzijn over het belang van duurzaam beheer van onze bossen. Dat komt mede door de overheid die het gebruik van gecertificeerd hout stimuleert in het project Duurzaam Bouwen. De vraag in ons land naar gecertificeerd hout overtreft op dit moment vele malen het aanbod. Begrijpelijk is het dan ook dat de

wordt aangeboden, is het voor de procesindustrie onmogelijk producten te leveren van 100 % gecertificeerd hout. Zij moeten hun machines dan regelmatig omstellen voor relatief kleine partijen hout. Vandaar dat het van belang is, zeker in de overgangssituatie, om te komen met haalbare eisen.

SBIH STICHTING BOS EN HOUT

Stichting Bos en Hout
Bosrandweg 5
Postbus 253,
6700 AG Wageningen
tel.: 0317 - 424666
fax: 0317 - 410247
e-mail: mail@sbh.nl
www.sbh.nl